

POSJETITELJ MORA BITI 'UVUČEN' U PRIČU

MARKO RAŠIĆ □ Studio Rašić+Vrabec, Zagreb

VEDRANA VRABEC □ Studio Rašić+Vrabec, Zagreb

MDC: Uspješno surađujete s muzejima u oblikovanju povremenih izložaba/stalnih postava. Što ste po zvanju i kako ste i kada vaš profesionalni interes usmjerili i prema dizajnu izložaba ili stalnih postava?

VEDRANA VRABEC i MARKO RAŠIĆ: Oboje smo po zvanju magistri dizajna, a profesionalno smo se počeli baviti dizajnom izložaba u Studiju Rašić od 2002. učeći od pionira prvih "drugačijih" interaktivnih izložbenih postava u nas – Ante Rašića.

Godine 2015. osnovali smo Studio Rašić+Vrabec, u kojemu se i dalje bavimo dizajnom cjelovitih i uspješnih izložbenih projekata. Za muzeje radimo kompletna rješenja, od vizualnog identiteta, signalizacije pa sve do interaktivnih izložbenih postava.

MDC: Smatrate li da dizajn muzejskih izložaba ima svojih specifičnosti. Koje biste od njih izdvojili?

V.V. i M.R.: To je vrlo specifično područje koje objedinjuje različite discipline dizajna, arhitekture i umjetnosti. Bitno je kreirati "doživljaj" u prostoru, danas je to vani formulirano kao *experience* ili *experiential design*. Naš je cilj da svaka izložba koju radimo ostavi nekakav "trag" na posjetitelja.

MDC: Kakva su vaša iskustva u komunikaciji s naručiteljima (u kontekstu rada s institucijama)? Jesu li vaše zamisli uvijek glatko prihvaćene? Donose li se odluke jednoglasno ili katkad ima otpora pa svoje ideje morate strpljivo obrazlagati naručiteljima? Koji su najčešći problemi?

V.V. i M.R.: Iskustva su različita, ali super je to što je izložbeni dizajn kompleksna disciplina pa malo ljudi razumije kakav će biti finalni izgled projekta. Većini je ljudi teško samostalno vizualizirati sve izložke i intervencije u prostoru. Mi se najčešće služimo maketom kako bismo klijentima dočarali postav izložbe. To ih redovito oduševi zato što imaju priliku doživjeti svoj muzej, galeriju ili prodajni prostor iz drugačije perspektive.

Uglavnom dobijemo potpuno povjerenje naručitelja, ali volimo što vjernije predočiti finalni rezultat kako bismo i sami idejno razradili što više detalja prije nego što krenemo u realizaciju.

MDC: Nakon vašega prvog susreta s novim projektom, to jest naručiteljima, što očekujete u daljnjoj etapi vaše suradnje s muzejskim profesionalcima? Što bi po vašem mišljenju već u toj konceptualnoj fazi trebao sadržavati dobro pripremljen zadatak (osim pismenih uputa

kustosa koje se odnose na sadržaj i ideju prezentacije, vrstu izložbe, mjesto i vrijeme održavanja, ciljne korisnike, upute vezane za zahtjeve konzervatora i, naravno, sredstva kojima raspolaže projekt)?

V.V. i M.R.: Ponajprije budžet, jer razlike su velike i od istog se materijala može napraviti i vrlo jeftina, ali i vrlo skupa izvedba. Ključan je dobro organiziran i uredno predan materijal (fotografije, tekstovi...), što znači rad s kustosom ili urednikom koji zna čime raspolaže i što želi postići. Bitna je i fleksibilnost cijeloga kreativnog tima s obzirom na specifičnost određenog prostora.

MDC: Koji bi po vama bio najefikasniji način rada?

V.V. i M.R.: Važno je napraviti dobre pripreme, upoznati se s materijalom – izložcima, te organizirati kvalitetan tim ljudi. Najučinkovitijim se pokazalo da jedna osoba, tj. *art direktor* ili kreativni direktor izložbe, drži pod kontrolom finalni rezultat i da zna usmjeravati suradnike kako bi izložba bila konzistentna u svim elementima – od vizualnog identiteta i dizajna kataloga do signalizacije i ostalih prostornih intervencija. Svaki je detalj bitan.

MDC: Recite nam nešto o organizaciji, planiranju i postavljanju prioriteta tijekom vođenja projekta?

V.V. i M.R.: Prioritet je uvijek imati ekspanate i posjetitelja izložbe na umu, predvidjeti kako će se posjetitelj ponašati i osjećati dok se kreće prostorom te na koji će način percipirati intervencije u prostoru i kako će doživjeti same ekspanate. Bitno je ostaviti trag na posjetitelja, dati mu nešto o čemu može razmišljati nakon što napusti izložbu, a pri tome treba sačuvati naglasak na samim izložcima.

MDC: Koliko vam je vremena potrebno za fazu planiranja i razvoja projekta, a koliko za fazu realizacije? Recite nam nešto i o vašem iskustvu analize i procjene rezultata radi odabira najboljih rješenja.

V.V. i M.R.: Ovisno o projektu, katkad idejna faza projekta traje dulje od realizacije, ali češće je obrnuto. S obzirom na tehnologiju i iskustvo, danas možemo producirati kompleksne izložbene projekte u roku mjesec dana od dobivanja kustosovih uputa.

MDC: Pri postavljanju muzejskih izložaba ili stalnih postava u prezentaciji se susrećete i s interpretacijom različitih vrsta građe – od povijesne, prirodoslovne, tehničke, arheološke i likovne do suvremene umjetnosti. Je li neka vrsta muzejske građe zahtijevala više pozornosti ili znanja?

IM 48, 2017.
TEMA BROJA
TOPIC OF THIS VOLUME

Važno je napraviti dobre pripreme, upoznati se s materijalom – izložcima, te organizirati kvalitetan tim ljudi. Najučinkovitijim se pokazalo da jedna osoba, tj. art direktor ili kreativni direktor izložbe, drži pod kontrolom finalni rezultat i da zna usmjeravati suradnike kako bi izložba bila konzistentna u svim elementima – od vizualnog identiteta i dizajna kataloga do signalizacije i ostalih prostornih intervencija. Svaki je detalj bitan.

STUDIO RAŠIĆ+VRABEC

Studio Rašić+Vrabec osnovali su Vedrana Vrabec i Marko Rašić, dizajneri s 14 godina artdirektorskog iskustva. Radili su značajne kulturne izložbene i društveno odgovorne projekte, za koje su dobili mnoga domaća i međunarodna priznanja.

Rašić+Vrabec dizajnira i kreira brandove, inspirativne prostore i proizvode.

asicvrabec.com

My Favorite CD Shop
Studio Rašić+Vrabec
Galerija Forum, Zagreb, 2012.

V.V. i M.R.: Zahtjevnije je raditi s povijesnim eksponatima koji imaju specifična pravila izlaganja što ih zahtijeva struka radi očuvanja građe. U Muzeju za umjetnost i obrt radili smo vrlo zahtjevnu izložbu – *Od Klovića i Rembrandta do Warhola i Picelja*, na kojoj je bilo više od tisuću vrijednih povijesnih izložaka, među kojima je bila većina starih grafika, a one su morale biti osvijetljene na određeni način te izložene u odgovarajućim mikroklimatskim uvjetima.

Osim te, jedna od prvih izložaba na kojoj smo radili bila je *Umjetnost uvjeravanja – 170 godina oglašavanja u Hrvatskoj*. To je naša, a možda čak i hrvatska, strukovno najnagrađivanija izložba u svijetu. Za 1500 izložaka morali smo osmisliti način na koji će biti predstavljeni. Od ukupne građe izložbe 90 % materijala bilo je u digitalnom obliku (plakati, oglasi itd.) pa smo napravili više od sto metara dugačku *city light traku* koja je prolazila cijelim postavom.

Među manjim a zahtjevnijim postavima koje smo radili bila je i izložba *Proziran izvor – Antičko staklo iz Arheološkog muzeja u Dubrovniku*, postavljena u Kneževu dvoru u Dubrovniku. Trebalo je osmisliti atraktivan način prezentiranja sedamdesetak iznimno malih i većinom neuglednih, ali vrijednih predmeta.

MDC: Muzejski projekti obuhvaćaju vrlo često vrlo širok dijapazon baštinskih tema što pred vas stavlja izazov učenja i interpretacija. Osim inicijalnih uputa i razrada tema koje dobivate od kustosa koliko se tim aspektom morate baviti sami (ili članovi vašega tima)?

V.V. i M.R.: To je uvijek inspirativan proces učenja i međusobnog dopunjavanja jer je vrlo izazovno osmisliti i producirati izložbu s čijom se građom, a možda i tema-

tikom, prvi put susrećete. Obično je pitanje vremena i osobnog interesa koliko ćemo se u neku temu "zadubiti". Izvrsno je što u slučaju interpretacijskih izložaba u prikazivanju izložaka nema gotovo nikakvih tehničkih ograničenja pa možemo biti vrlo kreativni. No vrlo je važno da postav ne preraste u scenografiju, što se u posljednje vrijeme nerijetko događa.

MDC: Osim klasičnih metoda pripovijedanja, projekcija, fotografija danas se očekuje da muzejske izložbe i postavi uključuju što više novih tehnoloških rješenja. Koji su najčešći problemi s kojima se susrećete? Na kakva ograničenja nailazite?

V.V. i M.R.: Kad je riječ o novim tehnologijama, jedini je problem niski budžet.

MDC: Za izložbu možemo reći da je i danas osnovni oblik komunikacijske funkcije muzeja, pa je upravo zato jedan od najvažnijih načina kojim muzeji komuniciraju i s posjetiteljima. Koliko je taj faktor važan i u kojoj mjeri prisutan kod inicijalnog postavljanja interpretacijske strategije. Tražite li od muzeja da vam precizno istraže tko su njihovi posjetitelji i kome se namjeravaju obratiti ili vaš tim procjenjuje koju bi publiku i na koji način trebalo zainteresirati za projekt.

V.V. i M.R.: Muzejska je publika često vrlo raznolika, malokad radimo za ciljane publiku, npr. za djecu. To se dogodilo u Hrvatskom muzeju turizma u Opatiji, gdje smo osmislili sobu koja educira o turističkom bontonu, a jedan dio činila je interaktivna igra sa senzorima i projekcijom u prostoru. Djeca su bila oduševljena što se u muzeju mogu, možda neočekivano, igrati suvremenom tehnologijom.

MDC: Što smatrate ključnim u komunikaciji s posjetiteljima?

V.V. i M.R.: Ključna je interaktivnost postava, tj. komunikacija izložaka s posjetiteljem. Posjetitelj mora biti "uvučen" u priču, mora doživjeti *genius loci* (duh prostora). Svi mi najbolje pamtimo i reagiramo na ono što osjetimo vlastitim iskustvom, u interakciji s okolinom koja nas okružuje. Ukratko, postav treba angažirati što više osjetila.

MDC: Koji su vam vaši najdraži projekti i zašto? (izdvojite nam neke)

V.V. i M.R.: Jedan od prvih samostalnih projekata studija Rašić+Vrabec bila je izložba *My Favorite CD shop*, s 500 unikatnih *cd covera* koju smo realizirali na način da smo sav prostor vlastoručno oslikali stihovima pjesama. Na taj smo način kreirali prostor pun pozitivne energije koji je privukao velik broj posjetitelja u inače praznu Galeriju Forum. Najmlađi posjetitelji bili su oduševljeni i niste ih mogli izvući van.

Radili smo predivne projekte s Modernom galerijom, Muzejom za umjetnost i obrt te s Kneževim dvorom u Dubrovniku. Jedan od dražih nam projekata jest i interaktivna instalacija i kviz *Bon ton*, realizirani u Hrvatskom muzeju turizma u Opatiji, koja je svojom jednostavnošću, interaktivnošću i humorom također oduševila najmlađe posjetitelje.

MDC: Koji je projekt za vas bio najzahtjevniji, bilo u prenošenju idejnog rješenja, u rješavanju tehničkih problema?

V.V. i M.R.: Zbog količine i raznolikosti eksponata izložba *Ikonoografija grada* bio je izrazito složen projekt. Bilo je potrebno uskladiti različite medije i prikazati ih na inovativan način. No trud se isplatio jer je Hrvatsko muzejsko društvo izložbu proglasilo izložbom godine. Ponosni smo jer smo za izložbu kompletno osmislili i sve vizuale, signalizaciju i postav. Najviše volimo takvu vrstu kompleksnih i sveobuhvatnih projekata.

MDC: Koje su najčešće pogreške koje uočavate na vašim ili drugim izložbama.

V.V. i M.R.: Zanimarivanje publike ili izložaka. Izložba ne smije postati scenografija, a opet mora biti zanimljiva današnjem zahtjevnom posjetitelju koji ima sve manje vremena. Osobito mlađa publika ima sve kratkotrajniju pozornost i sve je manje vremena spremna posvetiti samo jednom izložku.

MDC: Što mislite da bi se moglo ili trebalo poboljšati?

V.V. i M.R.: Budžet za kulturu.

MDC: Kako vidite muzeje u budućnosti?

V.V. i M.R.: Čovjek će uvijek imati potrebu kretati se u prostoru, no danas se razvija takva tehnologija da možda nećemo morati ni prošetati do muzeja nego se

Umjetnost uvjeravanja – 170 godina oglašavanja u Hrvatskoj 1835.-2005., Muzej za umjetnost i obrt, Zagreb, 2006.

Ključna je interaktivnost postava, tj. komunikacija izložaka s posjetiteljem. Posjetitelj mora biti "uvučen" u priču, mora doživjeti *genius loci* (duh mjesta). Svi mi najbolje pamtimo i reagiramo na ono što osjetimo vlastitim iskustvom, u interakciji s okolinom koja nas okružuje. Ukratko, postav treba angažirati što više osjetila.

samo “prikopčati” sa svojim VR naočalama i na taj način razgledati izložbu ili muzejsku građu koja možda nije ni izložena. Nove tehnološke mogućnosti otvaraju i pristup novim kreativnim rješenjima.

Razgovor vodila: Lada Dražin-Trbuljak, Muzejski dokumentacijski centar, Zagreb

IKONOGRAFIJA GRADA

dizajn izložbe **Studio Rašić** (Ante Rašić, Marko Rašić, Vedrana Vrabec)
 autor i kustos izložbe **Željko Marciniš**
 fotografije **Damir Fabijanić**
 naručitelj **Moderna galerija, Zagreb**
 godina **2009/2010**

Upotrebom ikonografske metode autor izložbe po prvi puta u Hrvatskoj interpretira motiv grada u hrvatskom slikarstvu, crtežu, grafici, plakatima, umjetničkoj fotografiji i interdisciplinarno – europskom filmu, hrvatskoj književnosti i povijesti.

Osnovna ideja postava je isticanje glavnih cjelina izložbe uvećanim detaljima umjetničkih djela. Pritom se posjetitelj nađe “unutar” tih djela, osjeti ritam gradskih ulica i osnovnu podjelu izložbe: 1. Slikar u gradu – grad u slici, 2. Ulice i trgovi, 3. Interijeri, 4. Grad - socijalna tematika, 5. Zabava i sport – dokolica i slobodno vrijeme, 6. Izgradnja i arhitektura grada.

Trg Ikonografije. Posjetitelja u izložbu uvodi mali trg na kojem se može odmoriti, prolistati katalog i proučiti povijesne događaje razdoblja u kojem su nastala izložena djela iz likovnosti, filma i književnosti. Centar okotogonalnog trga ispunjava prostorna instalacija inspirirana Seisslovim radom. Tu su uvećane reklame i natpisi s izloženih slika i fotografija: Dabca, Horvata, i Janekovića.

Filmska dvorana. U dvorani eliptičnog oblika projiciraju se filmovi koji su utjecali na likovni izričaj umjetnika tog razdoblja. Na vanjskomom djelu dvorane je 7 malih ekrana, na kojima se izmjenjuju kadrovi iz filmova pripadajuće cjeline izložbe.

Signalizacija. Signalizacija s ekološkom porukom nalikuje starim tvorničkim dimnjacima kojima je kao motivu, posvećena i jedna cjelina izložbe. Iskorišteni su ostaci papirnih rola za tisak, ručno izrezani i obojani u odgovarajuću crnu ili bijelu boju sukladno postavu i vizualnom identitetu izložbe.

MIROSLAV KRALJEVIĆ – RETROSPEKTIVA

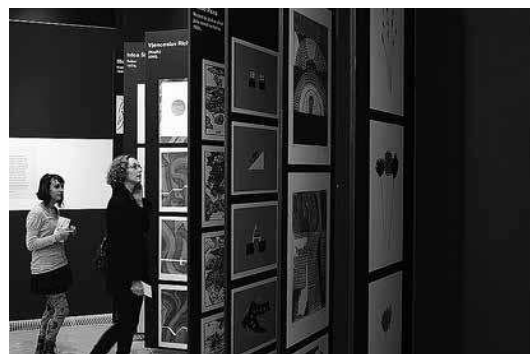
Izložba povodom stote obljetnice smrti Miroslava Kraljevića, obilježena je dosad njegovom najvećom retrospektivom. U dvanaest dvorana prvog kata Moderne galerije postavljeno je 190 izložaka. O Kraljevićevu značaju u hrvatskoj umjetnosti i snažnom utjecaju na generacije umjetnika svjedoče njegove slike, crteži, grafike i skulpture nastale u nepunih šest godina intenzivnog stvaralaštva.

Postav posjetitelja na početku uvodi u prostorno-vremenski kontekst umjetnikovog djelovanja s naglaskom na 5 gradova (Požega, Beč, Zagreb, München i Pariz), koji su ključni u njegovoj karijeri. Kroz ostatak izložbe Kraljevićeva djela su grupirana i obrađena po cjelinama: život i djelo, velegrad, animalistika te Kraljević i Požega. Unutar svake cjeline pojedini radovi su izdvojeni i naglašeni te se uz ta ključna djela, na velikom formatu, nalazi i komentar kustosa. Ritam kretanja kroz različite teme postignut je pažljivom podjelom na "bijeje" i "crne dvorane", a "pauzu" između pojedinih dionica čine autorske instalacije tj. zasebno dizajnirani prostori koji interpretiraju glavne karakteristike umjetnika. Dvije takozvane interpretacijske sobe su "Otkrivanje Kraljevića" u ovalnoj dvorani i soba "Kako gledati Kraljevića?" na samome kraju izložbe. U ovalnoj dvorani postavljena je šuma monumentalnih stupova/panoa sa specifičnim detaljima iz umjetnikovih slika, a tek kretanjem kroz sobu i pogledom iz raznih kutova posjetitelj postupno otkriva različite priče koje tvore motivi sa drugih strana stupova. Dio instalacije su i citati povjesničara umjetnosti koji dodatno objašnjavaju umjetnikov rad.

Završna dvorana s instalacijom "Kako gledati Kraljevića?" osmišljena je kao meditativni ambijent u kojemu se može sjesti, odmoriti i promisliti još jednom o umjetnikovom radu. Tehnikom 3d mapiranja prikazani su zanimljivi detalji sa umjetnikovih radova grupirani prema temama: animalizam, eros, grad, lice, oči, ruke, sakralno itd. A na zidu su iscrtani uvećani likovi inspirirani Kraljevićevim crtežima koje ovdje možemo vidjeti i doživjeti u novoj dimenziji i novom mediju.

dizajn postava izložbe: **Studio Rašić – Ante Rašić, Marko Rašić, Vedrana Vrabec** vizualni identitet: **Studio Rašić – Marko Rašić, Vedrana Vrabec**
 fotografije: **Damir Fabijanić**
 autori izložbe: **Zvonko Maković, Željko Marčuš, Biserka Rauter Plančić**
 naručitelj: **Moderne galerija**
 vrijeme održavanja: **19.12.2013. – 6.4.2014.**

dizajn_Studio Rašić (Ante Rašić, Marko Rašić, Vedrana Vrabec)
naručitelj_Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu i Muzej za umjetnost i obrt, Zagreb
godina_2009/2010

OD KLOVIĆA I REMBRANDA DO WARHOLA I PICELJA

Bogata zbirka grafika stranih i domaćih umjetnika u vlasništvu Nacionalne i sveučilišne knjižnice izložena je u Muzeju za umjetnost i obrt povodom 90 godina od osnivanja Grafičke zbirke. Izloženo je više od 650 eksponata na 1100 m² prostora. Osnovna podjela cjelina izložbe je bila: 1. Osnivači; 2. 16. stoljeće; 3. 17. stoljeće; 4. 18. stoljeće; 5. 19. stoljeće; 6. 20. stoljeće; 7. Razglednice, grafičke mape, strip, scenografija, plakati; 8. Ex librisi.

Vizualnu okosnicu postava izložbe činila je "vremenska traka" u kojoj ili na kojoj su kronološki, tematski i stilski bili izloženi radovi iz razdoblja od 15. do 20. stoljeća. Svaki period i tematika razlikovale su se bojama, ambijentom i arhitekturom prostora, a ritam kretanja kroz postav bio je definiran posebno dizajniranim postamentima i instalacijama u prostoru. Na kraju izložbe postavili smo interaktivnu instalaciju pod nazivom "Ostavi trag". Osjetljiva na pokret predstavljala je suvremeni oblik grafike - virtualni i privremeni. Multiplicirani otisak ljudske ruke posjetitelja je podsjetio na početke vizualnog izražavanja.

koncept i dizajn izložbe: Studio Rašić (Ante Rašić, Marko Rašić, Vedrana Vrabec)
naziv izložbe _Umjetnički paviljon – europska poveznica, Od tradicije do suvremenosti
kustosi_Radovan Vuković, Mladen Perušić, Maja Gorianc Čumbrek
autori izložbe_Mladen Perušić, Ante Rašić, Radovan Vuković
naručitelj _Umjetnički paviljon u Zagrebu, Hrvatska, 13. 6. – 7. 7. 2013.
fotografije_Damir Fabijanić, Marko Rašić, Vedrana Vrabec
tehničko postavljanje (suradnici)_ Damir Martinec, Iris Poljan, Mateja Babić, Novena, Ljama studio, Ninoslav Kušter

UMJETNIČKI PAVILJON – OD TRADICIJE DO SUVREMENOSTI

Na autorski, stručan i kreativan način ova izložba dokumentira i vrednuje projekt obnove zgrade Umjetničkog paviljona. U multimedijskoj interpretaciji dizajnera, korištenjem video i foto materijala, intervencija i prostornih instalacija, izložbene i arhivske dokumentacije te fragmenata arhitektonske ukrasne plastike ispričana je priča u povijesnom i suvremenom kontekstu o obnovi i modernizaciji zgrade Umjetničkog Paviljona kao važnoj kulturnoj instituciji na prijelomu tisućljeća. Izložba je koncepcijski podijeljena u dvije autorske i tematske cjeline:

- Obnova zgrade (obrađuje temu s povijesnog i konzervatorskog aspekta)
- Vizija Paviljona za 21. stoljeće (obrađuje temu iz aspekta modernizacije tehničke i programske infrastrukture)

Željeni "radni ambijent" u postavu je postignut "recikliranjem" materijala koji su korišteni u samoj obnovi zgrade: od kalupa i modela za izradu skulptura pa sve do krede. U prvoj cjelini prikazana je arhitektura i umjetnička vrijednost zgrade kroz nacрте i foto dokumentaciju. Najvažniji nacrt zgrade prema kojem je provedena obnova interpretiran je kroz prostornu intervenciju u obliku dva murala nacrtana kredom na zid. Crtež je kombiniran sa stvarnim predmetima koji se nalaze na pročelju zgrade. Druga cjelina predstavlja Paviljon kroz dokumentaciju održanih izložaba, dizajniranih kataloga, plakata i budućih programa te planova modernizacije zgrade koji su predstavljeni multimedijskim sredstvima.

dizajn izložbe_Studio Rašić+Vrabec
autorica izložbe_Liljana Kovačić
naručitelj_Dubrovački muzeji, Kulturno-povijesni muzej (Knežev dvor)
godina_2017.

PROZIRAN IZVOR – ANTIČKO STAKLO IZ ARHEOLOŠKOG MUZEJA U DUBROVNIKU

Izložba po prvi put predstavlja staklenu građu iz fundusa Antičke zbirke Arheološkog muzeja Dubrovačkih muzeja.